

IZHAJA VSAK ČETRTEK

Table with subscription rates for Italy and abroad.

Posamezni izvod 20 cent.

Uredništvo in upravništvo: Trst, Via Meliorea 10-12

DELLO

Dolžnost vsakega zavednega proletarca je, da vstopi v strokovne organizacije.

Trst, 4. septembra 1924. — Leto V. — Štev. 212.

Glasiilo Komunistične stranke Italije

Kmetje in vojna

Vojna je vedno bila in ostane največja nesreča za revnega kmeta. Kmet je vedno nosil njene stroške. V preteklih časih je bila vojna stvar onih ki so živeli od rente in plemenitašev.

Pregovor se je moral izpremeniti: «Kmetje se bijejo in gospodje se debele».

Doslej kmetje niso nikoli razumeli pravih vzrokov vojne. Na njihovo nesrečo so verovali vsem klerikalnim prevaram, po katerih bi bila vojna le božja kazen, ki bo trajala do konca sveta, da kaznuje človeka za njegove pregrehe.

Vsekakor je zadnja svetovna vojna pričela kmetom odpirati oči. Videli so, ko so šli v boj, kako v zaledju buržuazije in tako napraviti konec vsem vojnam, kmetje se niso razumeli pravega pomena dogodkov. Razumeli so se začenjal boljševiški «strah» udeleževati in ko so se kapitalisti vsega sveta že tresli za svojo usodo in svoje predpravice, so se kmetje v svojem stremeljenju po miru udajali pacifističnim iluzijam, mesto da bi se odločno postavili na stran delavcev po mestih. Tu in ne drugod, treba iskati glavnega vzroka, da je revolucionarni val izginil.

V imperialistični vojni so kmetje vseh dežel služili kot hrana topovom. Vsak kmet danes že ve, da to ni bila vojna za pravice malih narodov, za civilizacijo, ampak ne ve še tega, da je bil to v bistvu spopad dveh kapitalističnih roparskih družb za novo razdelitev sveta. Mala peščenica mogočnih magnatov, industrijalcev in bančirjev, vlada nad svetom. Kmetje morajo to vedeti. Dovolj, da navedemo le par primerov. Stinnesov trust v Nemčiji ima svoje rudnike premoga in železa, svoje kovinske delavnice, svoje električne postaje, svoje ladjedelnice, svoje časopise, svoje tiskarne, to se pravi vse potrebno, da po svoji volji diktira javno mnenje. Ta edini trust zaposluje pol milijona delavcev. V Ameriki ekistira trust jekla z dvema milijardama kapitala in njegova produkcija je večja kot produkcija jekla Anglije in Francije skupaj. Kmetje morajo vedeti, da se nahaja ves petrolej na svetu v rokah dveh velikih trustov (izvzemši ruski petrolej ameriškega Standard Oil) in angleškega «Royal Dutch Shell».

Te velike industrijske in trgovske družbe vladajo nad malo in srednjo industrijo in trgovino in se same nahajajo v rokah visokih bank. V Nemčiji vladajo štiri banke nad industrio, trgovino, poljedelstvom in dežnarnimi zavodi cele Nemčije. V Ameriki imata isto moč dve bančni skupini (Morgan in Rockefeller). Te banke imajo na razpolaganje prihranke kmetov, malomeščanstva itd. in dajejo ali zanikajo kredite za proizvodnjo, po svojih posebnih interesih. Ta finančna oligarhija vlada nad celim svetom.

V zadnji imperialistični vojni je bilo deset milijonov mrtvih in ravno toliko pohabljenih. Večina teh žrtve je kmetov. Delo večih generacij delavcev in kmetov v vrednosti 400 milijonov funtov šterlingov — 1.000.000 milijard lir — ta znesek je enak znesku vseh davkov, kar jih je bilo v 60 letih plačanih na celim svetu — je bilo uničenih.

Kmetje vedo koliko je vojna porušila. Mnogo ruševin je še sedaj ostalo

in zopetna vzpostavitev (vojna odškodnina) je služila le raznim sleparjem. Do danes je še umrljivost med kmeti večja kot pred vojno.

Res je, da je denarna inflacija razbremenila kmeta od hipotekarnih bremen. Res je tudi, da je začasno povečanje poljedelskih pridelkov ustvarila kmetu ugoden položaj. Toda ti vzroki so imeli za posledico tudi veliko razliko med cenami poljedelskih produktov. V razmerju s predvojnimi razmerami stanejo danes industrijski produkti dva, trikrat več, kot poljedelski. Razven tega fiskalna bremena se zopet večajo.

Vojni stroški v razmerju z l. 1913 so se danes povečali v raznih državah sledeče: Anglija za 181%, Amerika 174%, Japonska 290%, Španija 275%, Na Poljskem se izda 75% (tri četrtine) vsega državnega proračuna samo za oboroževanje. Vojna nevarnost raste.

Cas je, da kmetje spoznajo, da ako jim buržuazija zopet da puško v roke, se je ne bodo posluževali, da bodo pobili kmete in revolucionarne delavce doma in v sosednjih deželah, ampak da jih bodo obrnili proti lastnim razrednim sovražnikom. Propovedniki pacifizma in sodelovanja med razredi so največji neprijatelji ljudskih in kmetijskih množic.

T. DOMBAL, glavni tajnik Kmetске Internationale v Moskvi.

Nezadovoljnost med angleškim delavstvom z Macdonaldovo vlado

Kljub temu, da je Mac Donaldova vlada na Angleškem še vedno zelo popularna, je vendar vedno več znakov, ki pričajo o tem, kako se delavstvu odpirajo oči. Cincianje Mac Donalda, ki je itak šlo že zelo daleč, — dal je graditi vedno nove vojne ladje, preganjal indijske komuniste, vodil protidelavsko politiko doma itd. itd. — se je povzpelo celo do tega, da se je spocetka branil podpisati dogovor med Sovjetsko Rusijo, ker ta ni hotela zopet priznati angleškemu kapitalizmu pravice na njihova konfiscirana podjetja v Rusiji, moral je končno podpisati vsled izrecne zahteve angleških delavskih organizacij. Voditelj angleške buržuazije Lloyd George je pred kratkim napisal sledeče resnične besede: «Mi imamo na Angleškem že šest mesecev socialistično vlado, pa še niti enega dneva socializma». Razumljivo, da pod temi okoliščinami gredo delavske mase vedno bolj na levo in pod njihovim vplivom tudi nekateri voditelji. Sindikati se nahajajo že na skrajni levoici. Na zadnjem kongresu amsterdamske internacionale na Dunaju so angleški delegatje celo očitali reformističnim voditeljem: «Kje imate Karla Liebknehta in kje imate Rozo Luxemburg?» in tako pokazali nanje kot povzročitelje umora obeh naših sodrugov. Komunistična stranka zadovaja vedno novih pristaveh. Delavci pošiljajo protestne resolucije proti preganjanju indijskih komunistov, proti oboroževalni politiki vlade itd. Celo g. kolonialni minister Nj. Veličanstva, J. H. Thomas je priznal v nekem svojem govoru: «Samo posebni umevno leži tu kupa resolucij, kjer se v delavskem jeziku protestira proti delavski vladi. Bil je tu cel kup resolucij, ki podrobno razlagajo, kako delavski ministri izdajajo delavsko stvar in med temi se je nahajala celo ena z zahtevo, da naj se v interesu resnične demokracije J. H. Thomas izključi ne le iz stranke, ampak celo tudi z vlade». Značilen za razmere v angleški delavski stranki je članek, ki ga je napisal celo znani pacifist Morel in ki pravi med drugim: «Možje v celih deželi, v parlamentu in izven njega, ki so skozi leta prevzeli nase težo vsakdanjih bojev za naša načela in se borili za resnico, ne bodo nikoli dopustili, da se ta načela vržejo v stran, pod pretvezo, ker so njihovi prijatelji na vladi... Vsi ti znaki kažejo, kako so pričeli angleški delavci razumevati, da vsaka današnja delavska vlada» v okviru meščanskih institucij, ne more biti drugača kot orodje v rokah buržuazije in da je mogoče priti do socializma edinole, ako delavski razred nasilno, revolucionarnim potom prevzame vso oblast iz rok buržuazije in proglasi proletarsko diktaturo.

Sodrug! Krepite vnao organizacije. Izpopolnite jih, usposobite jih za borbo. Pravi komunist mora vedeti, da ni mogoče doleteti ne dneva ne ure, kedaj napod trenutek ki bo pomenjal novo postajo v nezbežnem hodu zgodovine. Vasi organizmi pa morajo radi tega delovati brezhibno. Zapomnite si to.

Proces proti konterrevolucionarnju Savinkovu

V Moskvi se je vršil proces proti bivšemu socialrevolucionarnju Savinkovu, ki je bil stopil, za časa splošne ofenzive proti sovjetski vladavini v službo reakcije. Dne 20. avgusta je bil aretiran na sovjetskem teritoriju in kmalu na to, na 27., se je vršil proces. Potek razprave je bil nadvse interesanten, ne samo radi izpovedi o njegovih, Savinkovih protirevolucionarnih činih, ampak tudi radi tega, ker nam te izpovedbe pričajo o vseh nakanih mednarodnega kapitalizma, proti sovjetski državi, pričajo nam, kako se reakcija najraje poslužuje, za izvrševanje svojih peklenških del, tistih strank, kojih voditelji trdijo, da so tudi one delavske, pa da hočejo ostati «na sredini».

Boris Savinkov je prišel v roke proletarski justici in zato se ni čisto nič obotavljal oziroma prikrival, ker je uvidel, da mu ne more nič koristiti. Izpovedal je vse. Priznal je, da je bil v službi protirevolucionarjev. Dejal je, da je prejel s strani francoske misije dva milijona rubljev; Francozje da so dajali prednost «revolucionarnim socialistom», v poverjenju organiziranja ustave v Moskvi. Obtoženece je opisal svojo udeležbo pri čehoslovški protirevoluciji ter je še posebno izjavil, da je prejel osebno od Masaryka dvestotisoč rubljev, z izrecnim namenom, da organizira teroristično gibanje. Nadalje je izjavil, da je protirevolucionarni admiral Kolčak prejel od Anglije trideset milijonov zlatih frankov. Ko je videl, da vse nakane ne zdajo nič, da se vse osti, naperjene proti Sovjetski Rusiji lomijo, je stopil v zvezo s poljskimi reaktorci in organiziral eno vojsko prostovoljcev.

Po triurnem zasledanju je revolucionarno sodišče zasedlo Savinkova na smrt. Osrednji izvrševalni odbor Zveze socialističnih sovjetskih republik je to kazen spreminil v desetletno ječo.

Kako lepa družba: Savinkov, Masaryk, Poincaré, Lloyd George et Col Masaryk, veliki demokrat, «pionir veselostvanstva» tisti Masaryk, kateremu je pela slavo tudi tržaška «Edinost», je bil zelo velikodušen, zelo radodaren. Njegova ljubezen do Slovanov je bila tako vroča, da ni štedil z milijoni, kadar se je šlo za organizirati pokolje slovenskih bratov-Rusov. Seveda niso bili Rusi več bratje, odkar so se otreli domaćih in inozemskih pivajk. Za Masaryka in za njegove castilce so Rusi bratje, Slovanji le tedaj, ako se dajo izkoristiti od kapitalizma. Pa bil on kateresibodi barve in naj mu načeljuje kdorkoli: Poincaré, Lloyd Georg, Churchill! Glavno je, da se dajo izkoristiti.

Savinkov je sedaj na varnem. Prišta pa bo tudi ura za vse «demokrate» a la Masaryk!

Položaj v Italiji

Kriza traja še vedno, kljub raznim sporazumom z liberalnimi skupinami in kljub grožnjam Mussolinija. Ministrski preds. grozi in prigovarja, v isti sapi. Pa tudi potuje, kakor po navadi, kaže se med «svojim» ljudstvom. Da dokaže, kako narod grozi naravnost v ljubezni do njega, si je v prošlih dneh zbral za cilj svojega polovanja kraj Monte Amiatu, kjer se nahajajo živo-srebrni rudniki. Seveda, če je slučajno v kakem kraju nekoliko več nezavednih delavcev, ki trbijo v fašistovski rog, je za Mussolinija najbolj komodno se podati tja in potem razglasiti po vsej Italiji, da živja fašistovska vlada popolno zaupanje s strani vsega prebivalstva. No, po tonu njegovega govora se da domnevati, da ne morejo biti rudarji v Monte Amiatu več tako navdušeni ako je že v stoterkrat povdarjal, da mora vladati popolno soglasje med delavci in industrijalci. Ker, kaj naj bi drugega pomenljive besede, «da imajo industrijalci vpoštovati trud rudarjev, toda, da tudi ti ne smejo zahtevati tega, kar industrija ne more dati...» Nadalje je tudi rekel, ne vemo kolikokrat je ponovil eno in isto pesem, «...da fašizem ni sovražnik delavstva». Res ni pomjljivo, čemu bi bilo potrebno to ponavljati, ako ne bi bila stvar popolnoma narobe kakor trdi on...

Vodja črnih sracij je imel tudi razgovor z urednikom liberalnega glasila «Giornale d'Italia». Iz tega razgovora je razvidno, da mora biti v silni zadregi. Kajti Mussolini mora igrati tako vlogo, da zadovolji levo in desno strujo v fašizmu, kakor tudi liberalce. Rekel je, da on ne odklanja nobenega sodelovanja, ampak, če se ga bo enega dne narod navečal, bo šel, ne da bi zaloputni vrata za seboj. Na drugi strani je čutil potrebo zadovoljiti skrajno strujo. To pa s žuganjem opozicijam. Dejal je, da je njih krik nadležen, toda neškodljiv. Tistega dne, ko bi od

kričanja prešlo k dejanjem, bi fašizem iz njih napravil steljo za taborišča črnih sracij. V dejanju ni mogoče služiti enim in drugim, desnim in levim. Zato pa pokazuje od vsaki priliki, kakšna je narava fašizma.

Opozicije vstrajajo. V njih vrste je v zadnjih časih vslopila tudi neka skupina zmernih fašistov, ki ne soglašajo z nasilno politiko fašizma. Voditelj te skupine je pisatelj in fašistovski poslanec Sem Benelli. Izdal je neki proglas, v katerem žigosa počenjanje razbojni-

škega fašizma in poziva na delovanje za «novo Italijo», za vspostavitev reda, za uveljavljenje zakonov, ki morajo biti enaki za vse.

Vsi ti so vidni znaki, da postaja fašizem vedno bolj osamljen. Delovno ljudstvo pa dobro ve, da je vse delovanje opozicij, vse prizadevanje tistih, ki so še večeraj zagovarjali fašizem, le poskus rešiti kapitalistično barko.

Delavci in kmetje šele bodo obračunali — z vsemi pijavkami!

Narodno vprašanje na V. kongresu Kom. Internationale Poročilo sodr. Manuilskega

(Nadaljevanje).

Pravica narodov do samoodločevanja vključevši odsepljenje

c) Tretja skupina je ta, o kateri se sedaj razpravlja v strankinih glasilih cele vrste dežel, predvsem v Nemčiji in na Balkanu. Mi smo na drugem kongresu pripoznali temeljna načela samoodločevanja narodov, vključevši celo odsepljenje. Kdo pa je nosilec pravic o delitvi? To je spor, ki je za nas že davno odločen, ki pa ni, žalobog, jasen mnogim sodrugom. Ruski sodrugji znajo, da je prišlo pri nas, na VIII. strankinem kongresu, do nihilističnih zablod v tem vprašanju. Neki sodrugji so mislili, da je lahko edini nosilec pravic o ločitvi, v dobi imperializma, proletariati dotične dežele. Nekateri drugi ultra-levi sodrugji so v tem šli še dalje: trdili so, da vprašanje o samoodločbi, vključevši ločitev, ne more podležati kompetenci proletariata te ali one dežele, ter da bi jo mogel rešiti primerno svojim nacionalnim interesom. Po mnenju teh sodrugov, bi se moralo vprašanje o samoodločbi podrediti interesom proletarskega boja, kot nekaj celokupnega, a nosilec pravic o samoodločbi naj bi bila edinole Komunistična internacionala. Sodrugi, ta primer dokazuje, do kakih brezmišelnosti smo prišli v naši ruski diskusiji. Od tistega časa je prešlo mnogo let, ampak za našo stranko je vprašanje definitivno rešeno. To vprašanje pa smo rešili potem, ko smo skrbno analizirali konkretne zgodovinske okoliščine, pod katerimi se razvija samoodločba tezaedevnih narodnosti. Dovolite mi, da navedem dva konkretna primera.

Nemška komunistična stranka je postavila zasedbo Porurja pred nacionalno vprašanje. Spočetka se je v njej nahajala tendenca ki je zanikavala da zasedba Porurja obvezuje stranko postaviti v Nemčiji na dnevni red nacionalno vprašanje. To je bila zgrešena tendenca, v kateri se je zrealil vpliv Roze Luxemburgovih teorij. Istočasno je bila v «Internacionali» priobčena vrsta člankov sodr. Thalheimerja, ki so ciljali ravno k nasprotnemu ekstremu. Njegovo pojmovanje o «samoodločevanju» in o potrebi, izkoristiti v Nemčiji nacionalno nezadovoljstvo, je bilo pomanjkljivo na poznavanju dejstva, da se v Nemčiji nahaja visokorazviti proletariati, kakor tudi, da se Nemčija nahaja na poti k prehodu od kapitalizma k socializmu. Sodr. Thalheimer si je domneval, da je mogoče določiti taktične črte za komunistično stranko na način, kakor da bi bila v Nemčiji izginila razredna nasprotnstva in, kakor da bi bila dežela, vsled zasedbe Parurja, padla nazaj v primitivne gospodarske oblike, slične n. pr. onim v «Maroku».

Neka še bolj izrazita napaka v nacionalnem vprašanju je ona, ki jo je zagrešil naš nemški sodr. Boris in o katerem se je tukaj že večkrat govorilo. V nasprotnstvu s Thalheimerjem, je bil ta pisatelj nagnjen k trditvi, da je edinole proletariati (vključno kolonijski proletariati) upravičen k samoodločevanju in da je mogoče izvesti pravico kolonij do ločenja edinole z ustvarjanjem sovjetskih republik in v le teh.

Ta skupina vprašanj vključuje še neko drugo, namreč, ako je mogoče misliti na ločitev, v imperialistični dobi in v okvirju ene meščanske države. Sodrugi Lenin je v diskusiji z njegovimi nasprotniki, glede pravice do ločitve, navajal slučaj Norveške. Kljub temu pa, ako natančno proučimo stališče naših balkanskih sodrugov, bomo videli, da se oni obnašajo negativno napram temu vprašanju.

Nikakega dvoma ni v tem, da buržuazija ne more rešiti nacionalnega vprašanja v okvirju kapitalistične države. Iz tega pa nikakor ne sledi, da moramo odložiti uresničenje pravice polačenenih narodov o ločitvi, do zmage socialistične revolucije v celem svetu. Zato se le, ako se prečita sklepe balkanskih sodrugov, da se pride do zaključka, da je ravno to njih naziranje glede pravice do ločitve. Pravico o ločitvi prinašajo v zvezo s pogojem ustanovitve ene delavsko-kmečke sov-

jetke Balkanske federacije. Kaj pa pomenja tak pogoj?

Balkan je središče vse imperialistične politike evropskih velesil. Zmaga delavske in kmečke vlasti na Balkanu, tej predsobi mednarodnih imperialističnih klik pa pomeni zmago mednarodnega proletariata. Vsled tega pomeni tudi postaviti vprašanje na način, da se izogne perečnim vsakdanjim problemom.

Neodvisnost nacionalnih manjšin

d) Četrta skupina vprašanj je spojena z vprašanjem iredentizma, ki zavzemlje dvojno obliko: namreč vprašanje iredente med eno delavsko-kmečko in eno meščansko državo in vprašanje iredente med dvema meščanskimi državami. Ta skupina vprašanj zavzemlje toliko bolj aktualnosti, v kolikor je imperialistična delitev sveta, ki je sledila imperialistični vojni, razkosala dežele in narode. Konkretno obliko je zavzelo vprašanje revolucionarne iredente v odnosih med Sovjetsko zvezo in njenimi sosednimi državami. Tako n. pr. je sklenila poljska Komunistična stranka na svojem II. kongresu, da bo podpirala gibanje Ukrajincev in Belorusov, ki tvorijo sestavni del poljske države, v prid združitvi teh narodov z delavsko-kmečko Sovjetsko zvezo. Imeli smo priliko videti enake izjave s strani estonskih komunistov in komunistov v Podkarpatski Rusiji i dr.

Poleg teh pa najdemo, v praksi na-

stih komunističnih strank, tudi sklepe ki so popolnoma nasprotni. Tako n. pr. se je l. 1921. Reichenberška konferenca čehoslovaške stranke, ki se je še takrat nahajala, kot opozicija, v socialdemokratski stranki, v diskusiji o vprašanju revolucionarne iredente v slučaju zmage proletarske revolucije v Nemčiji (35 milijonov Nemcev pripadajo sedaj čehoslovaški državi), izjavila proti odcepitvi nemških teritorijev. Ta sklep je opravičila z interesi proletarske revolucije v Čehoslovaški.

Medtem ko priznavajo naše komunistične stranke pravilnost ene revolucionarne iredente, obstoji pa na drugi strani, o vprašanju iredente med dvema meščanskimi državami, ene popolnoma zanikajoče stališče. Tako n. pr. ni v tezah o nacionalnem vprašanju, ki so bile sprejete na II. kongresu poljske komunistične stranke, niti z eno samo besedo omenjeno o pripoznavanju pravice do odcepitve nemškega prebivalstva sedanje Poljske, ki šteje dva milijona. Tudi resolucija čehoslovaške stranke ne omenja nič o pravici odcepitve nemškega prebivalstva. Značilno je tudi stališče rumunske Komunistične stranke napram madžarskemu prebivalstvu Transilvanije. Rumunski sodrugji se izrekajo za ustanovitev samostojne transilvanske republike, kot protulež proti iredentizmu madžarskega prebivalstva, ki stremi za priključitvijo z Ogrsko. Tudi v tem stališču prihaja do izraza bojazen, da bi «pravica do samoodločbe, privedla naravno do podpiranja ene inozemske meščanske države.

Vidite torej sodrugji, pod kakšnimi zamotanimi nacionalnimi prilikami morajo delovati naše komunistične stranke in koliko revolucionarne prožnosti morajo imeti, pri določevanju vprašanj o «samoodločevanju», vključevši odsepljenje. To naše delo za konkretiziranje naših temeljnih sklepov, pri upoštevanju razmer posameznih dežel, ga moramo izvesti v komisijah. Tudi ta je ena izmed nalog V. svetovnega kongresa. Brez te konkretizacije ne moremo preprečiti napak. In ravno v nacionalni praksi so naše komunistične stranke zagrešile ne malo napak. (Konec prihodnje).

Domače vesti

Noviški Jozua

Svetopisemska zgodba za Jozuo je dobro znana. Mož je bil velik junak in je ustavljal solnce. Zaklical je kot star seržent: Solnce, stoji in je obstalo. To se pravi, zemlja se ni več sukala in dan je bil tako dolg, kolikor je rabil junaški Jozua.

Pri «Novicah» grede za Jozuo. Oni dan so ukazali: Revolucija, stoji in se je ustavila. To se pravi, ruska revolucija ni šla čez ruske meje in v Evropi je ostalo tako, kakor se «Novicam» najbolje zdi v korist kapitalistov, ki «Novicam» ukazujejo.

Če si modernega tržaškega Jozuo od bližje ogledamo, vidimo, da je bežežen in brljav veterani, ki mu vse stare medalje in svetli gumbi ne povrnejo junaške mladostne postave. Na poziv trobente se vzravna po vojaško in ne čuti, kako se mu, staremu motovilu, vse smeje okoli. Salutira ob pokvečeni čepici, pa mu glava prikimava in se mu roka tresre. Revolucija, stoji komandira, pa mu kolena šklepetajo. O Jozua, kako si smežen!

Noviški Jozua je učen gospod. Njake je zajel toliko učenosti, da mu prihaja zdaj slabo od nje. Na visokem stolu sedi in razlaga bebem in jim pravi, kako so neumni. Najprej on, potem dolgo nič, nato škarje «Novice» in za vsem tem — nevedno ljudstvo. Naše ljudstvo namreč! «Novice» poznajo še vedno svoje ljudstvo ter ga prijazno ogovarjajo, kakor ogovarja gospodar svojo živino. Le to jih boli, da je slovensko ljudstvo, njegovo ljudstvo, nevedno in da gre kalinom na limanice. Trideset let je nacionalizem to ljudstvo reševal in mu bil edina opora in zdaj frči ljudstvo trumoma na limanice! O žalost, žalost!

Da, gospoda, sami boste ostali! Pa ne zato, ker ljudstvo leti na limanice sleparjem, ampak zato, ker ste se sami od njega odtrgali. Sami ste izkopal prepad v narodu, ker ste iskali svojih koristi in niste čutili kako je ljudstvu hudo. Zabavljate, da je ljudstvo nevedno. To je — v kolikor vas še ni spregledalo in vam obrnilo hrbta. Kaj vam mari stiska delavca, kaj vam mari trpljenja kmeta! Brena, ki nji tu tarejo, vas ne težijo. Delavce se že stoletje bori za kosček kruha, za nižji urnik, za bolniško oskrbo, za varstvo otrok in žen pred izžemanjem v fabriki, za starostno zavarovanje, za pravico do oddiha. Vam, gospodje, je vse to demagogija, zavajanje naroda, nevarno rovarjenje, stvari, ki jih plaču-

jete s tem, da mečete delavce v ječe in streljate vanje. In s kmetom je komaj kaj boljše. Pogosto ne more ne živeti ne umreti; davki, uime, nesreče so njegovo stalni delež. Naj le gara od jutra do večera, vi se ne boste zmenili za njegovo usodo. Če mu ni prav, naj se seli, naj gre s trebuhom za kruhom! Tudi kmetu bi bilo mogoče pomagati, z dviganjem kmetijstva, z kmečimi organizacijami, s strokovnim poukom, s kmetijskimi zavarovanji itd. itd. Ali tega narodna gospoda ni nikdar delala in tudi ne bo. Za njo nista narod ne kmet, ne delavec, za njo so narod prazne besede «slava», «moč», «veličina», in kar jih še znaajo, da jih mečejo razem v oči. A če si hoče ljudstvo samo pomagati iz neznosnega življenja, potem ga je treba poltačiti, je treba pobiti demagoge, ustaviti revolucijo.

Noviški Jozua ustavlja solnce. V prepereli monturi stoji ob cesti in mu miga, naj bi ne šlo dalje. Čenča, kako se bodo države prilagodile zahtevam ruske revolucije, če tudi ni bila potrebna, in trepete in prosí, naj bi vsaj ne zašla tudi do nas. Le pri nas naj bi ostalo vse po starem, da bi delavec in kmet nikdar ne zadihala svobodnejše in da ne bi nikdar sama gospodarila čez svojo usodo. O Jozua, ne mešaj otrobi, ne kaži strašila rdeče internacionale! Delavec in kmet vesta, česar ti ne veš. Za njiju ni slavnatega moža nikjer, ker sta sama oni velikan, ki danes stresa svet! Kar je za te psovka, je njihov lastni Jaz, rdeča internacionala, to sta ona dva, rdeča internacionala je ona ogromna volja, ki danes določa svetovni tek. To vidiyo vsi, le brbljavi veterani ne vidi ničesar in komandira s šklepetajočimi koleni.

Ali bi bila mogoča Mac Donaldova vlada, če bi ne bilo Lenina in njegovega deteta, rdeče internacionale? Ali bi pričel Herriot v Franciji na krmilo z levčarskimi strankami, če bi ne bilo ruske revolucije? Ali bi pri nas odjevali vijaki, če bi ne bilo vseh teh ogromnih posledic v političnem življenju Evrope, ki imajo vse en sam vir, en sam začetek, proletarsko Rusijo?

Zato pa, Noviški Jozua, pomenčaj si oči in poglej si v lice! Spoznal boš, da je zletel svet daleč naprej, mimo tebe, da te je pustil daleč za seboj. Ko bi ne bil tako v letih, bi morda tudi še spoznal, kako star in betežen si. Mi ti nočemo tega dopovedati. Le en nasvet imamo za te: obešaj si medalje in bahaj se s svetlimi gumbi, le enega ne počenjaj, o Jozua veteranski, ne ustavljalj solnce, ne komandiraj ob cesti, z brezzobimi čeljustimi! Stopi raje v stran in si pepela nasuj na glavo, zakaj glej, ves visij v grob! St. M.

Glasovi z dežele

Zveza Komunistične omladine

SVARILLO
Izgubila se je izkaznica št. 2870
Omlad. Kom. Zveza. Svarilo sodrugu
pred poskuski zlorabe dotične izkaznice.

IZVRŠEVALNI ODBOR.

In zopet na delo za „Delo“!

V eni zadnji številki „Dela“ čitam dopis z naslovom: „Na delo za „Delo“. Razveselilo me je čitati omenjeni dopis; da bi tudi naši mestni delavci v prihodnjem zavzeli v našem časopisu prvo mesto njihovih dopisov. Tudi v tem moramo posnemati naše sodruge Italijane, kjer čitamo dnevno polno dopisov naših italijanskih kmetov in delavcev v dnevniku „L'Unità“. Čas bi bil zato ugoden da bi videli v „Delu“ pod naslovom: „Delavci in kmetje za „Delo“ več dopisov prihajajočih direktno od naših sodrugov iz tovarn in iz kmečke hiše. V tem oziru moramo napraviti posebno opazko uredništvu „Dela“, ker nismo še dosedaj videli ene same besede v „Delu“, kjer bi pozivljala tovarniške delavce in kmete, da naj redno opisujejo svoje vsakdanje življenje v „Delu“. Ne smemo mi čakati dopisov edinole od naših dopisnikov in sodrugov, ampak bolj razveseljivo bi bilo ko bi videli v „Delu“ dopise naših kmečkih sotrpov. Mi moramo v tem reaktivnem času napeti vse naše sile, ter se z osebnimi dogovori približati kmetu, orisati mu sedanjo gospodarsko krizo, ter privesti ga na pravo pot komunističnih načel. Vidimo da do sedaj še je kmečko vprašanje popuščalo, da kmetje niso poznali in še danes ne poznajo življenje njegovih solotarivov v Delavsko-Kmečki Rusiji. Mi moramo le ponavljati kmetu besedo našega neumrljivega Vladimira Iljiča Lenina: Vsa zemlja kmetu; ter v dolednem času tudi dejansko izpopolniti. Iz tega stališča bomo videli, da se bodo naši slovenski sotrpini kmetje, širom Julijske Krajine zavedali naših besed ter za vedno opustili demagojično politiko družbe Šček e Co. ter prišli pod prapor Komunistično-Kmečke internacionale.

Toda vsa ta moja izjavljanja zahtevajo pa gromnihi sil. Kot glavne točke rešitve tega vprašanja po mojem bi bile: 1) Na delo za „Delo“, razširjenost lista, zbirke za tiskovni sklad pod besedo: Darovali za štiristranski list „Delo“. (Op. pisca. Zadnje besede bi mogle še posebno prodrati v vsako slehernno vas, ter neumorno delovati na to, da list „Delo“ izide v kratkem na štirih straneh). 2) Organizacija posebnega propagandnega tedna po vsej Jul. Krajini za list „Delo“ (nabiranje novih naročnikov, širjenje komunistične ideje itd.). 3) Ustanovitev posebnih kmečkih poročevalcev, ki naj imajo nalogo dogovorno s kmeti pošiljati dopise za „Delo“. Te tri točke smatram jaz za potrebne ter sem gotov da bodo dopisniki naših kmečkih občin dopisovali svoja mnenja v „Delo“ o tem vprašanju. Ponavljam, sodrugi širom Julijske Krajine besedo: Na delo za „Delo“, za hitrejšo zmago komunističnega ideala. S. M.

Sodrug-dopisnik ne bi očitno uredništvu, da se ne briga, da bi pozvalo na sodelovanje pri listu delavca in kmeta, ako bi ne bil prepričan, ali vsaj poznal na poziv v „Delu“ št. 200, 11. stran pod naslovom „Delavci in kmeti“. Zelo vredniša je bila in bo, da se zrcali v proletarskem listu „Delo“ duša delavca in kmeta.

Rječka okolica

Po dolgoj šutnji i tišini iz naše okolice, mi danas kaj iz groba ustajemo i šaljemo crvene pozdrave našom borbenom listu „Delo“. Nakan drug šunje, naše se radničko glasilo opet prodilo i posjeto naše redove. Grobovi se otvaraju, komunisti opet ustaju, dolaze u borbene redove te zauzljaju svoj nekadašnji stav sa ciljem, kojeg već odavno nose u svom srcu. Ja ću danas da unosim u moje seljačko pismo nekoliko riječi svim seljacima i radnicima rječke okolice te da jih pozovem, da se probude iz spanja i da ustaju. Stupiti moraju u borbene redove koji se sada ustvaraju sa najvećom silom, početi moraju pravim putem da se kreće. Vidimo da su bile sve nacionalističke mržnje prema Komunističnom ustaju. Sve reakcije i batine nisu mogle uništiti radničko pokreta te da usprkos toga on uvijek jači postaje. O tome smo se uvijerili već u aprilu ove godine kada smo jednog jutra videli na svim zidovima lepke koji su pozivali u izbornu borbu. Seljake i radnike je to iznenadilo a naši protivnici su se ljutili, kako može da imade još komunistična u Liburniji. Mi vam odgovaramo: ima jih, oni se radaju preko noći i postaju jaki, pripremaju se na borbu da jednom s vami obračunaju. Vaš rad bi se plaćen na vašoj vlastitoj koži. — Seljaci, koji niste upućeni u radnički pokret, čitajte radničko-seljački list „Delo“, on je borbeni list i vas vodi u pravcu onog cilja koji nas mora dovesti do oslobođenja od kapitalističkog jarma. Drugi

družbe urednišče, u idućim brojevima će vi više da javim o seljacima i njihovom životu.

Da žive radnici i seljaci Riječke okolice!

Gorov, seljak.

iz Postojne.

Kakor povsod, je tudi tukaj pri nas delavstvo izkoriščano po sedanjem vladajočem režimu. Tukaj v tem kraju se gradijo vojašnice in je pri tem delu zaposlenih več sto delavcev. Dela se 10 ur na dan. Gospodje delovodje delajo s temi ljudmi kakor se jim zljubi; preganjajo jih kakor sužnje. Oni kar tebi nič meni nič znižajo plače, brez nikakega vzroka, kljub temu, da o bile že sramotno znižane. Če delavec prosi izplačilo radi katerega si bodi vzroka, dobi odgovor, č. 5. v soboto se plačuje, ne pa v tednu in podobno. Če pe oni hočejo, delavca kar takoj plačajo ob vsaki uri, kakor se jim poljubi in ga vržejo na cesto. Silijo delavstvo, naj se vpiše v fašistične sindikate, češ, delo je vladno in morajo vsi delavci kateri so pri istem zaposleni plačati prispevke; oziroma obdržijo vsakemu delavcu pri plači znesek 3.— lir mesečno. Sedaj so prišli še nekateri agitatorji z lepimi frazami med delavstvo, češ, ker morate že itak plačati prispevke, plačajte še vstopnino katere znaša L. 7.—, potem bomo mi posredovali pri podjelu za vse vam položaj zboljša. Zato je bilo izvoljenih nekaj zastopnikov, da bodo tudi oni agitirali med delavstvom, la se vsak vpiše.

Sodrugi, delavci, kateri imate kaj čuta in se zavedate, da ste proletarci ne dajte se v roke tem podležem. Vedite, da v onih organizacijah ne gredo za dobrobit delavstva. Ampak, da se vas izkorišča na najostudnejši način. Ako se boste dali v roke tem krvošesom, jim daste palico, da vas bodo preganjali, pretepali in izkoriščali na vse načine. Delavci, bodite oprezní in zavedni, ne dajte se pruslepiti vpišit se v rdeče sindikate in krenite na pravo pot.

Kajti edino tam, v rdečih sindikatih imate zaslonbo in zavetje izkoriščanih in brezpravnih. Oni so edini, kateri se borijo za pravice in dobrobit svetovnega delavstva. Zato vam kličem: oklenite se rdečih sindikatov.

Ta apel bodi v opomin vsem delavcem ki so zaposleni pri stavbiških delih v Postojni.

Eden izmed opazovalcev.

iz Šempolaja na Krasu

Vsem zavednim sodrugom v znanje. V nedeljo zvečer dne 24. t. m. je sedelo in se zabavalo več naših sodrugov v gostilni pri Grudnu št. 35. Bilo je okoli pol enajste ure, ko vstopi en človek. Izgledal je prosjaško in se pridruži k eni mizi. Zbrana družba mu veli naj sede poleg in mož se pri sede. Zelo ga je razveseljilo ko sliši petje po tisti ideji katero on ljubi namreč komunistično. Naenkrat ga nagovori eden teh sodrugov, odkod da prihaja in kam je namenjen. Izjavil je, da prihaja iz Nabržine, da je doma iz Bovca. Razložil je, da je pravi komunist iz mladih nog, in da je bil v sovj. Rusiji kot vjetnik ter da je bil tudi cel čas ruske revolucije zmerom pravi prišast boljševikov. Razvidelo se je takoj, da mož ne govori hinavščine in, da je odkritičen poštenjak. Imel je tudi več iztisov delavskega lista „Delo“ in rekel med drugim, da sploh ne more biti brez svojega lista, kakor ga mora imeti vsaki zavedni proletarec.

Potem se približa več sodrugov iz sosednjih miz in ga poslušajo in ko so videli, da je mož je potreben okrepčila, mu hitro naročijo nekaj jesti, drugi mu dajo nekaj denarja itd. Sedem je mož potem vprašal enega izmed teh sodrugov, če bi morda kje dobil prvo nočišča. Ura je bila že pozna kakor gorijenjeno, ker v tistem času gredo navadno ljudje vsi k počitku. Sodrug je poklical prevzetneža, oziroma gostničarja in ga vpraša, če bi lahko ohranil čez noč tega popotnega človeka, posebno pa še ker je bil precej premočen od plohe. Omeniti morem še, da dotični gostničar ima prosto štalo in nad štalo še poseben prostor kjer so postelje. Predrznega ga vpraša odkod je doma. Mož je povedal, da je iz Bovca, in kaj mu je ta krvošes odgovoril? Da če hoče spati, naj gre v Bovec odkamor je prišel? Za božjo voljo ljudje, kaj smo, kam smo prijadrali, ste ga videli kaj počenja sedaj ko smo ga spravili na noge, ko ima tisočake. Tako počenjajo sedaj z nami buržuji.

Bil je celo vojno doma, grabil in prodal na debelo in na drobno in tako goljufal uboge vojake in vsakega, da je prav smrdelo. Sedaj se ta hudič joče, da nima nič in da ima sam deficit in ker mu ni še vsega tega zadosti, hodi delati tudi v kamlomol, da tudi tam požre kar bi lahko en drug potreben imel.

Sodrugi, Judež je prodal prvega proletarca za trideset srebrnikov, ali tite te prodajajo še bolj po ceni. Proletarci, ozrite se okoli sebe in preštudirajte, da teh pijavk, kakor so ti buržuji, se jih moramo izogibati kar se da, ker oni so brez srca. Vse ti prešetejete in preračunajo, vsako malenkost kar si zaslu-

žili, vse bi radi pograbilili in ti direktno iztrgali iz rok. Kadar si pri denarju se ti hudič priljuje in smehlja okoli tebe, kadar pa ti zmanjka potem pa vsi križi dol. Te začne porivati iz hiše in po vrhu še oklofuta. Tako delajo ti buržuji dandanes iz izmaganega proletarča. Ali, verjamite meni dragi sodrugi, da bo prišla ura tudi zanje.

Zakon sovjetski bo pel, kakrat bodo videli, kaj se pravi vse sam požreti in drugim lačnim, žejnim in raztrganim nič dati.

Sodrugi iz Bovca, vzemite si na znanje take ljudi, tisti dan naj ostane v zgodovini šempolajskih in bovških sodrugov.

Opazovalec.

iz Boljunca

V odgovor na naš zadnji dopis, se je v „Novicah“ razkorajil nekdo, ki se imenuje „kmeta“. V tem odgovoru pa ne pove nič drugega, kakor da je dopisnik v „Delu“ mlad in da so fantje res peli italijanske pesmi. No, to ni nič hudega, ako niso hujšega storiili. Ako bi dotični kmet le količkaj poznal socialne in gospodarske potrebe našega kmeta in delavca, bi celi dopis prečital in odgovoril na vse točke. Ampak mi dobro vemo, da tistega kmeta bolj srbí laško petje kakor vse drugo.

Praviš, da nisi komunist. Seveda ne moreš biti, ker si podrejen profiterarjev in se skrivaš za frak Wilfana. Rajši bi bil doma in gledal kaj delajo vaši narodni propagandisti. Ali si že kdaj videl na dvorišču katerega komunistu razobesene italijanske zastave kakor jih ima neki narodni učitelj v Riemanjih? Ali se spominjaš, kako je bil svojčas neki narodnjak, ki je tudi odbornik „Edinosti“, tako naroden, da je zbral par sebi enakih in baranjal s sehom našega revnega kmeta? In se spominjaš, kako je la vrlí narodnjak, ki je videl vse sovraštvo in odpor prizadeti, bil tako korajžen in tako — naroden, da se je izrazil, da imajo Italijani

IDEALIZEM

Pod tem zaglavjem nam podaja Drago Godina temeljna načela politične in gospodarske borbe s kapitalizmom. Godina nam hoče dati v razmetani obliki enciklopedično (zaokroženo) razlago o razvoju, obstoju in preobrazbi človeške družbe.

Tozadevno imamo mi komunisti na razpolago Marxov „Kapital“, ki se ne d v sedel svoje dovršenosti spraviti prav v nikako razmerje z Godinovim „Idealizmom“. S to trditvijo bi lahko tudi že zaključili našo oceno tega „novega Idealizma“, če bi ne bil Marxov „Kapital“ vsled jezikovnih in drugih ovir večini naših čitateljev nedostopen in če bi nas ne zavedala nekoliko tudi pisateljeva oseba sama.

Drago Godina je bil komunist, oziroma v Komunistični stranki in se baje še zmerom prišteva komunistom. Če je to res, nam postaja njegova knjiga tembolj nedoumljiva. Godina nam podaja svojo snov s precejšnjo vnemo; iz nje odseva neka uverjenost, kakor da se gre za nov evangelij.

Ampak komunist ali nekomunist Godina bi moral pri tem tako ali tako vsaj nekoliko upoštevati „Kapital“ ali pa na pr. Leninove spise; kajti v dani stroki vendarle ni mogoče prezreti teh materializiranih idej. Mogoče je torej samo dvojno vprašanje: Ali Godina onih materializiranih (zapisanih) idej sploh ne pozna, kar je zelo velik pogršek; ali pa jih pozna, a jih noče priznati; tedaj je to s komunističnega stališča še dosti večji pogršek.

No, način pokaterem obravnava Godina svojo snov, nam dovolj točno potrjuje prvo vprašanje. Godina si je ustvaril (mogoče tudi pobral pri buržuazni inteligenci) svojo terminologijo o „mehanicizmu“ in duševni kulturi, o boju idealizma nad materializmom in okoli teh pojmov je grupiral vsa svoja druga izjavljanja. Vse družabni procese so Godinovem izjavljanju suče okoli borbe ideje z materijo. To je tista stara pesem vseh takozvanih duševnih delavcev, ki nam jo je Marx tako krasno razkrinal in dokazal, da tudi njih duševni sofizem (modrost) bazira le na materiji in bo baziral vsaj do takrat, dokler ne bodo „čist zgról duh, telesa pa ne“. V uprav vstopisemskem duhu toži Godina: „človeška misel stremi vedno više a telo, ki je iz zemlje, iz materije, vleče človeka navzdol k materiji...“ Dalje pa pravi: „misel sama pa se poraja iz materije, ker se vzbuja iz utisov, ki jih sprejema človeško telo...“ Večkrat nam tudi označuje materialne odnose kot bazo duhovnih pojavov na primer: „dviganje gospodarskega blagostanja pospešuje duševni razvoj človeka.“ „Borba za zboljšanje materialnih predpogojev življenja ni nič drugega, nego iskanje sredstev za povzdigo duševnega življenja, torej borba za zmago ideje nad materijo.“ Tu ga materija ne vleče h tlom! Tako kolebanje med materijo in duhom nahajamo še na večjih mestih „Idealizma“. Vsled poretov in idealne višine tehta in meri Godina zelo slabo materijo in vsled tega je tudi njegovo gospodarsko ogroditve zelo neskladno.

Razmetanost. snovi zelo otežkočuje enotno, skladno kritiko, zato se bomo tudi mi v svoji kritiki držali te razmetanosti.

„mašingevere“ za tiste, ki bi kaj naprovali. Narodnjaška gospoda in njeni hlapi se love za vse mogoče, in jim vse to nič ne pomaga. Njih dela govore dovolj, kako so „narodni“, kako „ljubijo“ svojega brata, da mu kažejo na italijanske „mašingevere“. Puške so dobre, svinec je dober, četudi je vse to francosko, angleško ali calukafersko, samo da služi za krojenje tistih, ki se upirajo proti „narodni ljubezni“ odurohu.

Ako bi bili gospodje okoli „Novic“ količkaj rodoljubni, bi se ne mešali z oduhmi. Naši ljudje ne morejo biti z vami, draga gospoda, ker vidi vaša „narodna“ dela. Vsi vam očitajo, da ste pijavke. Voditelji „Kmetijske zadruge“ so bili narodnjaki, zato so morali naši kmetje plačati 72 lir. Morali so tudi trpeti radi izmenjave denarja, katerega so si s trudom prihranili. Prijazenjavi kron je imela prednost „Jadranska banka“ in mislimo, da bi jo radi tega ne vzel hudič, ako bi dali prej revnim kmetom.

Radi vseh vaših protiljudskih dejanj vam nikdo nič več ne verjame. Delovno ljudstvo si bo priborilo boljše pogoje za življenje z odpravo barbarskega kapitalističnega sistema. To uvideva in bo šlo po svoji poti.

Podrejenik fraktarjev je rekel, da smo papige, ako se kdo izrazi v drugem jeziku. Mi pa dobro vemo, da nas črti zato, ker smo to, kar edinole moremo biti, to je komunisti. Dotičnega „kmeta“ moramo spomniti na to, da naši bratje, ruski delavci in kmetje niso niti sanjali o italijanskem jeziku. Kljub temu pa imajo proti sebi sovraštvo vseh mednarodnih kapitalistov, med temi tudi slovenskih in sovraštvo vseh hlapcev mednarodne reakcije, včloveši tudi hlapce pri „Novicah“ in „Edinosti“.

Zato pa se združimo vsi izkoriščani v boj proti mednarodnim izkoriščevalcem, v boj proti vsem hlapcem buržuazije. Več prizadetih občanov.

Vsi boji tlačeni razredov proti vladajočim razredom v zgodovini so se vršili na podlagi materialnih osnov. Vzemimo najznačilnejše: staroveške sužnje, srednjeveške tlačane ali pa sodobni proletariati. Od vseh teh ostrih razrednih bojev tvori borba za kruh, za svobodno obvladovanje te osnovne materije. To „človeštvo“ ne „stremi“ (in ni stremelo) k vedno popolnejši duševni kulturi“ ampak v prvi vrsti h svoji gospodarski osvoboditvi. Če bi Godina to znal, bi se nikar ne čudil, da je za bredlo človeštvo v tako surov „materializem“, kajti v takim materializmu brede človeštvo že od svojega spočetja sem.

Godina pravi na 13 str.: „Današnja težnja kapitalistov za centralizacijo kapitalov je torej v svojem bistvu borba za nadomestitev mehanične z duševno kulturo.“ Ker je Godina povsod za bistvo stvari, bi moral biti vsled svojega idealizma s tem povsem zadovoljen, pa ni: — Na 16. str. mu je: „Blēšček dokaz, da je človeštvo krenilo na pot duševne kulture...“ velika ruska revolucija. Morda vsled tega, ker je dala delavcem fabrike in kmetom zemljo? Po Godinovem idealizmu najbrže ne, ker: „marsikdo stavi v nevarnost celo svoje lastno življenje za kosček slave“, t. j. za kosček takozvane duševne kulture?

Poglavje o „kulturnem razvoju“ nosi odznake samovoljne Godinove opredelitve. Na 20. str.: „manjkulturni lovski narodi so lahko premagali poljedelce...“ Pri prehodu iz prirodne v politično kulturo, so kulturno zaostali preskočili kulturno bolj razvite elemente... Isto se opaža tudi pri poznejšem prehodu iz suženjskega in fevdalnih družabnih družabnih red...“ Le „kmetijski punti so bili torej brezuspešni zato, ker so bili v nasprotju s človeškim prirojenim stremljenju po kulturnem napredku.“ Kmečki punti so se izjalovili pač zato, ker niso mogli razbiti fevdalnega gospodarskega in političnega ogroditve. Če bi se jim to posrečilo, bi zmagali in bi se — (o tem naj bo Godina prepričan) — prav nič ne zmenili zato ali je to v skladu s kulturnim napredkom ali ne. Dobro zrno je na 27. str., kjer pravi, da je bilo izkoriščanje fevdalcev sicer nasilno, a očitno in jasno, meščanstvo pa je zakrito in prefrignano. Na 30. str. mu je zopet: „pogrešno določati pripadanje k sloju po socialnem položaju.“

Celo poglavje „Iz individualizma v kolektivizem“ sloni na popolnoma zgrešeni opredelitvi „kolektivizma konsumna“. Na 48. str.: „Moderni kapitalizem se je porodil iz trgovske konkurence je veliko premalo. Trgovska konkurenca obstoji odkar obstoja meščanstvo (produkcija „bлага“), a razlojbe kapitalizma, ki je utisnil svoji dobi svoj pečat, pričinja z razvojem manufakture proti koncu srednjega veka. — Konstrukcija „Svetovbanka“ je zelo groba in zelo abstraktna (domišljena). Na 58. str.: pravi Godina: „Z materialističnega stališča se torej ne da dokazati neizogibni razpad kapitalizma“, ampak to se da le dokazati z moralnega, idealističnega, oziroma kulturnega stališča. A to „moralno idealistično oziroma kulturno stališče“ pa že sam podkopuje na 59. str.: „Prole-

tarska revolucija je... odvisna od volje ljudskih množic...“ ki je posledica prepričanja in spoznanja, ki se v ljudskih množicah poraja v glavnem in najjasnejše na podlagi opazovanja dejanskih razmer. Da! na 60. str.: bi celo: „same dejanske razmere tako jasno obsodile kapitalizem, da bi bila vsaka propaganda za njegovo zrušitev popolnoma odveča.“

V „Sodobnih razmerah“ vsled nepoznanja čisto brez potrebe povpravlja besede „buržuazija“ in „kapitalisti“, dalje „buržuazija“ in „proletariat“. Na 64. str.: pravi: „da se industrielni narodi po svoji duševnosti (to pa to) delijo na dva dela, na „kapitaliste“ in na malomeščane!“ To je nova iznajdba gosp. Godine.

Na 72. str. mu leži težišče kapitalističnega izkoriščanja v izvozni trgovini; iz raznih drugih mest bi se dalo sklepati, da v kapitalističnih podjetjih na izkoriščanju človeškega dela; a na 118 str. leži to težišče „v prilaščanju produktov brezplačnega dela mehansiranih narodnih sil, ki jih kapitalisti „prodajajo konsumantom isto tako kakor plačano človeško delo, namesto, da bi se... brezplačno delili med vse koristne člane današnje človeške družbe.“ Kje si Marx s svojim težiščem kapitalističnega izkoriščanja?

No, pa je kaj pomislil Godina, kje se končuje plačano človeško delo in pričinja „neplačano delo mehansiranih sil“? Ni bil morda srednjeveški rokodelci v primeri z človekom-opica? Tudi že v posesti „mehansiranih narodnih sil“? Kaj naj vzamemo kot merilo „čistejšega“ človeškega dela?

Ali delo človeka-opice (?), ali rokodelca, ali strojnega delavca. To bi delalo najbrže tudi Godini preglavice!

Marx nam je sicer izborno dokazal, da je trgovski in oduški dobiček, le prvotna, patriarhalna oblika kapitala in da je le industrijni dobiček pravi oče modernega kapitalizma. Da pa o njem seveda nima Godina niti slutnje, to nam očitno dokazuje vsa njegova teorija o trgovini, o „brezplačnem delu mehansiranih narodnih sil“ itd.

V poglavju o „Narodnem vprašanju“ pravi da so: „narodni čut, narodna zavest in narodno prepričanje edini neseljivi znaki narodov, in v narodnem čutu... je zapodena vsa dosežena človeška kultura in v njem je obenem izraženo vse stremljenje človeške duše navzgor“ vendar pa „v naši dobi se vodijo med raznimi narodi tako mnogovrstni, ogromni in ostri narodni boji“ da resnično ne vemo: ali v imenu kulture in „zvševištem stremljenju navzgor“ ali pa v imenu „stremljenju navzdol k materiji...“ Sličen razmotrivanjem prihajamo dalje do vere, za katero „bo nastopila nova doba ko bo zlomljena peklenška moč materializma. Zato pa je najno, da se zedinite obe idealistični sili: vera in proletariati.“

Na 126 str. bi mi popravili Godinove besede na sledeči način: Proletarska revolucija ni sicer v popolnem poglavju z narodnimi težnjami potlačeni narodov, ker proglašča vedno kot temeljno načelo: Proletarci vseli dežel, združite se!; podpira pa maloburžuazne težnje po „osamosvojitvi“, da ruši moč kapitalistično-imperialističnih organizmov.

V ruski revoluciji pa je moral Godina spoznati, da proletarska revolucija ni nikakor v duševnem pogledu posledica večšočletne verske propagande, niti ne v gospodarskem pogledu direktna posledica trgovine. Iz ruske revolucije bi se lahko tudi Godina naučil, da potom socializacije trgovine ne pridemo k socializmu, ampak le potom socializacije produktivnih organizmov.

Kako zavozlani in zgrešeni so Godinovi pojmi o buržuaznem gospodarstvu, nam razodeva njegovo poglavje o „Denarju“. Tudi Godina sam priznava, da: „kdor nima jasnega pojma o današnjem denarnem sistemu, ne more pravilno pojmovati... kapitalizma...“ Godina se sicer trudi priti na pravo pot, a hudoob-idealizem mu dela tudi tu neznosne preglavice.

V buržuaznem gospodarstvu imamo pravi denar le v obliki blaga. To blago je bilo v raznih dobah različno: kože, platno, kovine itd. a že od davnih časov sem se je osredotočil denar na zlato. Zlato služi kot denar, samo zato ker je pristno blago, ki zadošča raznim tehničnim potrebam, predvsem pa še naši nečimernosti; dalje se da lahko in brez škode deliti, hraniti in se težko producira, torej predstavlja že majhen kosček veliko vrednost. Vsi kovinski drobiž je le pomožno menjalno sredstvo; a papirnati denar ni nikakoli oblika „pravega“ denarja, ampak je le oblika kredita. Godina pravi sicer na 160. str.: Kapitalistični denar z zlato osnovno a ta citat ga še nikakor ne spravlja iz zablode; kajti na 140. str. pravi: „ta zamočan položaj (denarja)... je povzročilo... dejstvo, da se je kovan denar umetno (?) nadaljeval smatrati za osnovo denarnega sistema...“ Ampak, da se zlato ne samo „umetno smatra“ pač pa da tudi resnično tvori osnovo denarnega sistema o tem bi se tudi Godina vsak trenutek kapitalističnih gospodarskih kriz lahko prepričal, le če bi ga idealizem tako močno ne cukal. Le na podlagi idealizma si lahko razlagamo njegovo trditve: „Prvi predpogoj za denar — je torej na gotovi stopnji razvoja nahajajoči se človeški razum. Za bankevece je potreben, bolj

Organiziranim delavcem

Napis „Federacije Nazionalne“, ki stoji na izkaznicah Del. Zbornice pomeni v slovenski „Državna Zveza“ - v okviru državne meje - (n. pr. kovi- narjev). Toliko, da ne bo napaznega tolmachenja.

DEL. ZBORNICA.

razvit razum, nego za kovani denar, za poslednji pa bolj, nego za kožo. Mi ne rečemo, da niso bankovci bolj komplicirani nego kože; ampak da smo prišli od kož do bankovcev, do tega nas je privedel razvoj „blagovne“ produkcije in Godini še enkrat ponavljamo, da se združuje razvitejši razum bankovcev le na podlagi manjrazvitega razuma zlata, ki je nadomestuje v povojni krizi večkrat še bolj prostaško blago, kakor je na primer: premog, stroji, tudi kože itd. Kako zmeden je Godinov pojm o denarju, nam kaže tudi sledeča (149 str.): „Do papirnatega denarja je torej denar v obliki denarja blaga — vsaj navidezno — zmes ideje in materije; mi pa mislimo, da „vsaj navidezno“ je bila materija (kože, zlato itd.) in da le v Godinovi oči tvori „zmes ideje in materije“. Goro-slanska je tudi trditve: Brez prvega materializiranega denarja izhajamo, brez drugega (papirnatega) pa ne; odprava drugega bi pomenila popolni polom človeške kulture in nazadovanje človeštva za nešteta tisočletja nazaj v predkulturno dobo. Mi imamo (Godina ne vst) tudi sedaj organizme, kjer ne krozi denar na primer: v kmečki družini, v enotni fabrici. Po smerni produktivni člani kmečke družine tvorijo gospodarski organizem, ki sloni na direktni podlagi dela; ravno tako fabrica, ki je nastala iz združitve raznih samostojnih rokodelcev ali samostojnih manufaktur, je na znotraj organizirano direktno na podlagi dela brez denarnega kroženja. Denar še nikakor ne zgine, kakor si Godina misli, šele po obilni produkciji (135 str.), ampak kjer in kakor hitro prenehala glavna produkcija, koje družabni izraz je ravno denar. Zato torej prav nič ne zaupamo Godinovem denarju in njegovi domišljavi „zmagi idealizma nad materializmom.“

Zelo kuriozen je slednji Godinov davčni sistem. „Brezplačni produkti mehansiranih, narodnih sil“ naj bi se po njegovem načrtu razdelili na dva dela. „En del se odstopi konsumentom v obliki sorazmernega znižanja cen“, drugi del pa državnemu zakladu v obliki davkov, ki jih uporabi država razun za upravne stroške tudi za to, da ne bodo mogla na primer industrializirana veleposvetstva „ceneje nego kmetje prodajati svojih pridelkov. Kar se tiče davkov, jih navadno dajamo, da dobimo v zameno katerega penzioniranega ministra, ali birokrata, policaja, razdrapano cesto itd. Za Godinove nauke dobimo pa pravo ekonomično čarodejstvo. Kdor plača gotovo svoto davkov, temu se prosto za isto svoto zviša cena njegovih produktov, da ne plača prav za prav nikakih davkov. Godina sicer govori na nekem mestu o nekaj fantastičnosti, tu mu pa samemu pošlaja fantastika dobro došla „realnost“, ki brez dvojbe popolnoma zadovoli „davkoplačevalce“, drugi bo pomagala produktivnim revšem, bo vzdrževala aparat itd. Kar se pa tiče „znižanja cen“, bi se lahko Godina iz statistike prepričal, da mali kmečki producent oddaja kljub konkurenci teh dovršenosti itd. svoje pridelke povprečno po nižji ceni kakor veleproducent. Zakaj? to bo Godina težko razgruntal.

Pa zaključimo! Godina razodeva v svojem „Idealizmu“, da še daleč ni dorasel taki stvarni. Ni v stanu opredeliti: dela, blaga, denarja, dobička, produkcije, konsumna, trgovine, kapitalizma itd., zato pa je njegova enciklopedija zelo slab nestvor. Prav je, da se otresla pesimističnega malodušja, ampak še bolj prav bo, če se otrese „me-glenega idealističnega sanjarjenja“, kajti je v tem slučaju bo sposoben kaj skromnega a dobrega napisati.

Ruski.

Tiskovni sklad

Prej izkazanih L. 2810.50

Nab. pola 162 (Skrilje): Vesela družba 4 in 1.50; Novine, H. Delfabro 2; P. Delfabro, M. Kovac, B. Turk, F. Blaško, nečitljivo ime po 1; V. Kovac — 50 » 15.— Nab. pola 117 (Gabrovnica): S. Purger, A. Maver, L. Križmanšič, Lov. Purger, Kl. Purger, A. Barut, Fr. Ivanšič, Al. Primožič, po 5; J. Purger 4; A. Purger, J. Ivanšič, Fr. Ivanšič, Iv. Primožič po 3; Al. Ivanšič, L. Ivanšič, R. Purger, B. Zepić po 2 » 64.— Nabrano v Steverjanu: F. K. — 80; J. K., J. C. po — 30. C. D. 2 » 340

Skupaj L. 2992.90

Vsled preoblike ostalega gradiva nam danas ni mogoče objaviti v celoti seznama darovalcev za „Tisk. sklad“. Sodrugi naj potpe do prihodnje in naj marljivo nabirajo prispevke, da bo „Delo“ mogoče izhajati na starih straneh.

Odgovorni urednik: *Vekoslav Rovan*.
Štab. Tip. 8. Spazani — Trieste